

HAYAT VAR *Özlem TEKİN*

THE SHINING *Ayşenur ÖZTÜRK*

NEVROZLAR VE İNSAN GELİŞİMİ *Seren Tuğçe AY*

OTOMATİK PORTAKAL *Havva Nur ERAYDIN*

KEŞANLI ALİ DESTANI *Ahmet ALAKUŞ*

AKIL DEFTERİ *Elif ALTAY*

içindekiler

03 Genel Yayın Yönetmeninden

17 The Boy Who Harnessed The Wind

Mine Tekin

FİLM ANALİZLERİ:

05 Hayat Var
Özlem Tekin

07 The Shining
Ayşenur Öztürk

09 Joker
Ayşe Çokyavaş

11 Lion
Fatma Batık Şimşek

13 Knives Out
Feyza Kılınç

15 Room
Tuğçe Erdem

KİTAP ANALİZLERİ:

20 Nevrozlar ve İnsan Gelişimi
Seren Tuğçe Ay

22 Otomatik Portakal
Havva Nur Eraydın

24 Kapıların Dışında
Melike Gümüş

TİYATRO ANALİZLERİ:

27 Keşanlı Ali Destanı
Ahmet Alakuş

29 Akıl Defteri
Elif Altay

Genel Yayın Yönetmeninden...

Psikolektif + dergisinin yeni bir sayısı ile siz değerli okuyucularımızla buluşmanın sevinç ve heyecanı içindeyiz. Geçen sayıda, Korona virüsün etkilerini yoğun bir şekilde hissettiğimiz, evdekal hareketini özendirmeye önem verdiğimiz bir sürecin içindeydik. Şimdi de hala korona virüs, dünyanın ve Türkiye'nin gündemini yoğun bir şekilde meşgul etmekte, ancak etki gücünü biraz daha kaybettiğini daha doğrusu 'normalleşme' sürecine geçildiğini söylemek mümkün. Psikolektif + dergimizin 8. sayısında sizleri 7 film, 3 kitap ve 2 tiyatro oyunu incelemesi bekliyor. Geçtiğimiz sayıdan itibaren yeterince tanınmayan ancak önemli ve değerli bulduğumuz simalara kapak fotoğrafında yer vereceğimizi söylemiştik. Bu bağlamda, bu sayımızın kapağında, geçen sayımızda bir kitabı incelenen yazar Hakan Bıçakçı karşılamaktadır. Hakan Bıçakçı, 1978 yılında İstanbul'da doğmuş olup, ilk ve orta öğrenimini yine aynı şehirde, yükseköğretimi ise Ankara Bilkent Üniversitesi'nde tamamlamıştır. İlk romanı "Romantik Korku" 2002 yılında, son romanı "Uyku Sersemi" ise 2019 yılında yayımlanmıştır. Yazarın toplamda 14 yayımlanmış eseri vardır. Eserlerinde yozlaşmış dünya düzenini, bireyin kendine ve çevresine yabancılaşmasını işlemiştir. Yazmaya bakış açısını bir röportajında şu sözlerle ifade etmiştir : "Sürekli bir yeni roman yazma derdim yok; ancak aklıma uykumu kaçırın bir konu geldiğinde gece gündüz yazıyorum". İlk kez bir yazarın kapağında yer aldığı Psikolektif + dergisinin 8. sayısı ile siz değerli okuyucularımızı baş başa bırakmak istiyorum. Sinemanın, tiyatronun ve edebiyatın hayatımıza kattığı değerlerin artması dileğiyle. Sağlıklı günler dilerim.

MÜCAHİT AKKAYA
PSİKOLEKTİF+
GENEL YAYIN YÖNETMENİ
UZMAN PSİKOLOJİK DANIŞMAN

psikolektif

psikolektif@gmail.com

psikolektif

Kitap Ekibi Editörü: Melike GÜMÜŞ
Görsel Tasarım - Sertan Hamza GÜR

PSİKOLEKTİF+
FİLM İNCELEMELERİ

HAYAT VAR

Film Künyesi

Vizyon tarihi: 2008

Tür: Dram

Yapım: Türkiye

Süre: 121 dk

İmdb Puanı: 7.4

Oyuncular: Elit İşcan, Erdal Beşikçioğlu,
Levent Yılmaz

Yönetmen: Reha Erdem

Hayat Var, Reha Erdem'in altıncı filmidir. **Film, Hayat'ın okul çıkışında tek başına oturmuş bir şekilde babasının onu tekneyle eve götürmesini beklemesiyle başlamaktadır. Hayat'ın bu tek başınalığı, yaşadığı sorunlarla baş ederken ve ergenlik döneminde kendini tanımaya çalışırken de devam edecektir.**

-Yazı spoiler içermektedir.-

14 yaşındaki Hayat İstanbul'da Boğaz'a dökülen bir dere kıyısında derme çatma bir evde babası ve dedesi ile yaşamaktadır. Hayat'ın babası tekne ile balıkçılık yapmaktadır ve yasadışı bazı işlere bulaşmıştır. Hayat'ı tekne ile her gün okula götürmekte ve getirmektedir. Dedesi ise yatağa bağlıdır ve yaşadığı nefes darlığı nedeniyle oksijen tüpü kullanmaktadır. Buna karşın hala sigara içmeye devam etmektedir. Hayat'ın annesi, Hayat'ı ve babasını terk etmiş ve bir polisle evlenmiştir. Bu evliliğinden bir oğlan çocuğu vardır.

Hayat, evde olduğu zamanlarda ekrana kilitlenmiş bir şekilde televizyon izler. Ona okuldan geldiği andan itibaren televizyon izlemenin doğru olmadığını söyleyecek ve davranışlarını düzenleyebilmesi için yardımcı olacak biri yanında yoktur. Hayat'ın babasıyla olan ilişkisi babasının onu okula getirip götürmesinden, birkaç cümlelik sohbetlerden ibarettir. Hayat'ın bazen akşam yemeklerini yapması, dedesinin bakımını üstlenmesi bakım alan konumunda olması gerekirken bakım veren konumunda olduğunu göstermektedir.

Hayat, annesi ve babasının sevgisinden mahrum büyümektedir, ona gereken özen ve şefkat gösterilmemektedir. Mahalle bakkalı tarafından cinsel istismara uğradığında bu durumu anne ve babasıyla paylaşamaz. Ebeveynleri bu durumu fark etmeyecek kadar Hayat'a uzaktır. Duygusal olarak ihmal edilen Hayat, annesi tarafından fiziksel istismara da uğramaktadır. Hayat, istenmeyen davranışlarda bulunduğu annesi Hayat'ı sarsmakta, iteklemekte ve tokat atmaktadır. Hayat'ın saçlarını zorla kesmek ister ve Hayat izin vermediği için yüzünü tirmalamıştır. Şiddete maruz kalan Hayat daha çok içine kapanır, kendini ifade etmekten kaçınır

ve sürekli mırıldanma hali içindedir. Yaşadığı tüm sorunlar, onun bu sorunları bedenselleştirmesiyle nefes alıp vermede güçlük yaşaması olarak karşımıza çıkmaktadır. Ergenlik döneminde ergenler hızlı fiziksel gelişime uyum sağlama ve bunlarla baş etmeye çabalamaktadır. Hayat ilk kez adet gördüğünde annesinin tokatıyla karşılaşır. Ergenlik döneminde olan Hayat'ın kimliğini oluşturma ve bedenine uyum sağlamaya çalışma sürecinde bu şiddet davranışlarının onun benlik imajına zarar vermesi olasıdır.

Hayat'ın kardeşiyle arasındaki yaş farkı çok olmasına karşın kardeşini kıskanmaktadır. Kardeşinin emziğini emmesi ve kardeşinin salıncağına oturması bu durumun göstergeleridir. Annesinin Hayat'a gösterdiği ilgi, şefkat ve sevgi azken, bu az olan ilgiyi de kardeşiyle paylaşmak zorunda olması, annesinin kardeşiyle Hayat ile ilgilenmediği gibi ilgilenmesi ve kardeşine gereken bakımı sunması bu kıskançlığın nedenidir. Ayrıca Hayat'ın annesinin sevgisine karşı duyduğu güvensizlik de bu kıskançlığın nedeni olarak kabul edilebilir. Kardeş kıskançlığı sonucunda çocuklar yaşadıkları düşmanlık duygusunu kendilerine yöneltebilmektedir. Hayat'ın içe kapanık olmasının ve parmak emme davranışının bir nedeni de kardeş kıskançlığı olarak açıklanabilir.

Hayat'ın annesinin evli olduğu kişi, toplumsal cinsiyet rollerine göre oğlunu yetiştirmektedir. Oğluna hitap ederken aslan oğlum der ve oğluna büyüyeceksin de kızlarla mı gezeceksin, karı kız peşinde mi koşacaksın tarzında cümleler kurar. Erkeklerin bu davranışlarını olağan bir durummuş gibi kabul etmektedir ancak Hayat'ın oturuş tarzını eleştirir ve oturuşunu düzeltmesini ister. Kadınların erkeklere göre daha ahlaklı bir şekilde davranması gerektiği kanısındadır.

Psikanalize göre; kişinin nevroitik kaygıyla başa çıkabilmesi için ego, bazı savunma mekanizmaları geliştirmektedir. Gerileme savunma mekanizması, tehdit ve kaygı durumlarında önceki gelişim dönemlerine ait davranışlara dönmektir. Hayat, bazen yatar pozisyondayken parmağını emer. Günlük hayatında kaygı durumunu hafifletebilmek için bu savunma mekanizmasını kullanmaktadır. Hayat'ın kullandığı bir diğer savunma mekanizması ise yer-yön değiştirmedir. Bu savunma mekanizması, düzenlenmesi ve yönetilmesi zor olan bir duygunun ve tepkinin, o durumla ilgili olmayan başka bir nesneye ya da duruma yönlendirilmesidir. Hayat annesinin, okuldaki arkadaşlarının ona yönelttiği öfkeyi bahçelerindeki hindiye yönelterek, hindiyi tekmeleyerek öfkesini hindiden çıkartmaktadır.

Hayat, okulda arkadaşları tarafından zorbalığa uğramaktadır. Duygusal zorbalık, başkasının kendilik değerine zarar vermek olarak ifade edilir. Arkadaşları Hayat'ın pis koktuğunu söylemekte ve onu incitmektedirler. Okulda herhangi bir arkadaş grubuna dahil değildir, okul korosuna katılarak kendini keşfetme yolunda adım atmaktadır. Arkadaşlarının kendisiyle iletişime geçmeleri ve onu kabul etmeleri için arkadaşlarına çikolata dağıtır. Hayat'ın kendi yaşlarında iletişim kurduğu tek kişi sıra karşısına çıkan Fenerbahçeli bir çocuktur.

Filme ilişkin izlenimlerim:

Kaygılı, yaşadığı stres durumuyla sessiz sakin baş etmeye çalışan ve tüm bunların yanında kendini keşfetmek için uğraşan bir çocuk olarak karşımıza çıkan Hayat, son sahnede bize gülümseyerek veda etmiştir. Hayat var mıdır Hayat'ın bu gülümsemesinde?

ÖZLEM TEKİN
PSİKOLOJİK DANIŞMAN

THE SHINING / CİNNET

Film Künyesi

Vizyon tarihi: 1980

Tür: Gerilim

Yapım: ABD

Süre: 119 dakika

İmdb Puanı: 8,4

Oyuncular: Jack Nicholson, Shelley Duvall, Danny Lloyd

Yönetmen: Stanley Kubrick

Stephen King'in aynı adlı romanından uyarlanan film romanla ilk bakışta ortak unsurlar içerse de, Stephen King'in romanında korku sebebi olarak doğaüstü olaylar ağır basarken, Kubrick'in filmi daha çok psikoanalitik, toplumsal ve şiddet içerikli göndermeler içermektedir. En önemli özelliği derdini simgeler kullanarak anlatmak olan Kubrick, film boyunca karakterlerin iç dünyalarında artan gerilimi seyirciye pek çok simge ile sunmuştur.

Filmde klasik bir Amerikan ailesinin, merkezi bir yerden ıssız bir otele göç etmesi ve bu otelde ailenin geçirdiği bunalım anlatılmaktadır.

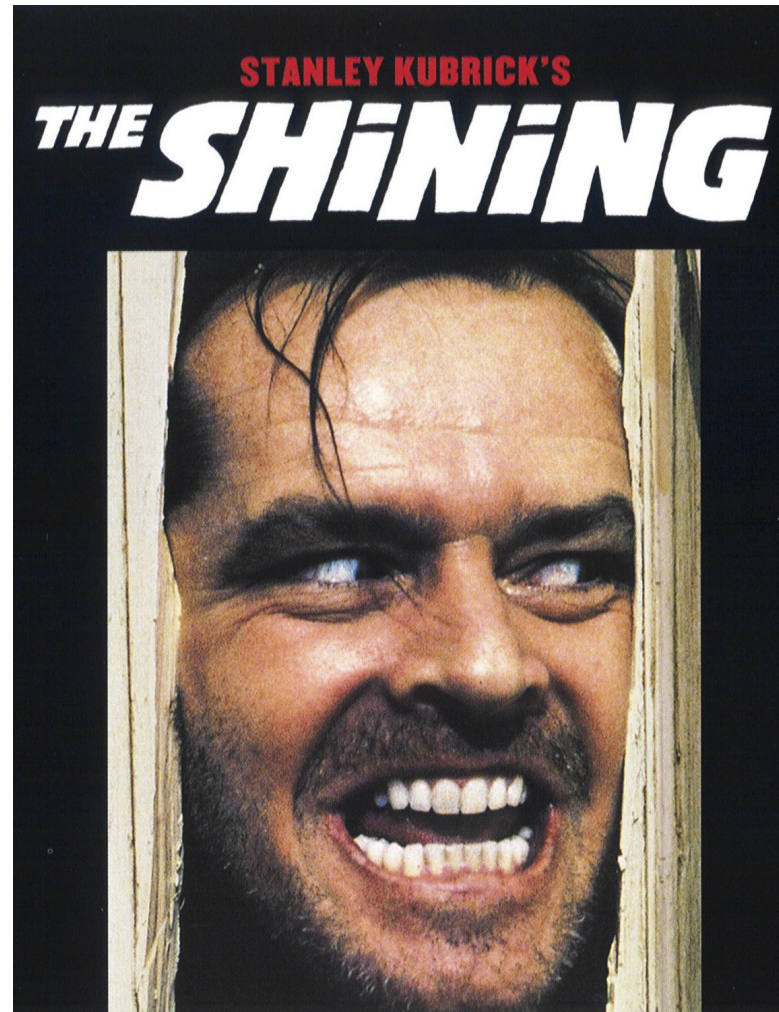
-Yazı spoiler içermektedir.-

Ailenin babası Jack bir roman yazarıdır ancak şehir hayatı ve getirdiği sorumluluklar sebebi ile bir türlü roman yazamadığını düşündüğü için, kış mevsiminde ıssız olan bir otelde iş bulup eşi Wendy ve oğlu Danny ile birlikte oraya taşınır.

Çalışmayan bir eşe ve bir çocuğa sahip olan ve bunlara bakmakla yükümlü olduğunu, ancak bu sorumluluklarını yerine getiremediğini düşünen ve bu yüzden onlara bakabilmek adına bireysel hazlarını sürekli ertelemek zorunda olduğunu düşünen Jack'in içsel çatışmaları buraya gelince de devam eder. Roman yazmak için oturduğu sırada Jack'in sayfalarca

"All work and no play makes jack a dull boy." (Sürekli çalışmak ve hiç oyun oynamamak Jack'i sersem çocuk yapıyor) yazması öfkesinin ritmik olarak arttığının bir göstergesidir. Bu öfke o kadar büyüktür ki rüyasında dahi eşini ve oğlunu doğradığını görür. Evet, bu bir rüyadır. Ancak rüyaların bilinçaltında kalan çatışmalarımızı ve dürtülerimizi yansıttığı gerçeği de unutulmamalıdır. İş görüşmesi sırasında daha önce otelde bekçi olarak çalışan bir görevlinin eşini ve kızlarını vahşice katlettiği bilgisi kendisine verilmiştir. İçsel çatışmaları bu bilgi ile birleştiğinde Jack bunu kendi rüyasında görmeye başlar. Nitekim filmin ilerleyen dakikalarında aslında kızlarını öldüren bekçi olduğunu öğrendiğimiz garsonun "Oğlunuz gücünü size karşı kullanacak. Buraya bir zenci çağırarak. Karım beni işimden alıkoymak istediği zaman ben onu da düzelttim. Kızım buradan nefret ederdi, onu da düzelttim." ve "Buranın bekçisi en başından beri ben değilim sizsiniz" demesi Jack'in kendisi ile bekçiye özdeşleştirdiğinin bir göstergesidir. Bu konuşmanın ardından tüm dış dünya ile iletişimini keser ve rüyasını gerçekleştirebilmek için hedefine odaklanır.

Tüm bu süreçte aslında oğlu Danny de kendi içsel gerilimi ile baş etme çabasıdadır. "Ayna metaforu" psikolojide ters kimlik-bilinmeyen kimlik olarak adlandırılabilir. Ayna kişinin içindeki bilinmeyen

© 1980 Warner Bros.

yönlerini yani; kişinin görünenin aksindeki gerçek yüzünü, dürtülerini yansıtır. Çocukluk çağında bağlandığı nesne tarafından sağlıklı bir şekilde aynalanmayan birey zamanla içsel çatışmaları ile baş edemez hale gelebilir. Erken dönemde ebeveyni tarafından kabul edilme kaygısı yaşayan bireyler, ilerleyen dönemlerde dürtülerini bilinç dışına atma eğiliminde olabilirler. Tıpkı Danny'nin yaptığı gibi bu çatışma ile başa çıkabilmek için çeşitli savunma mekanizmaları geliştirebilirler. Filmde yaşadığı sorunları içselleştirmekte zorlanan küçük Danny, sorunlarını Tonny adını verdiği parmağıyla konuşmaktadır ve Tonny'den "Ağzımın içindeki çocuk" şeklinde bahsetmesi buna güzel bir örnek olabilir. Danny içindeki bölünmeyi Tonny aracılığı ile somutlaştırıyor. Örneğin Danny otelde daha

önce öldürülen kızların görüntülerini gördüğünde Tonny'nin "Kitaptaki resimler gibi, gerçek değil." demesi mantığa bürüne savunma mekanizmasının bir göstergesi olabilir.

Film her ne kadar temelinde psikolojik gerilim unsurunu barındırsa da hikâyenin alt metninde karakterler üzerinden, Amerikan siyasal ve toplumsal tarihine de açık göndermelerde bulunmaktadır ve film bu bağlamda romandan çok farklı noktalara değinmektedir.

İyi seyirler.

AYŞENUR ÖZTÜRK
PSİKOLOG

AĞUSTOS 2020

JOKER

Film Künyesi

Vizyon tarihi: 2019

Tür: Suç, Drama

Yapım: ABD, Kanada

Süre: 122 Dakika

İmdb Puanı: 8.5

Oyuncular: Joaquin Phoenix, Robert De Niro, Zazie Beetz

Yönetmen: Todd Phillips

Uzun yıllardır tanıdığımız Joker, bu sefer kendisini oluşturan çevresel ve psikolojik etmenlerle karşımıza çıkmakta. Todd Phillips'in yönettiği, Joaquin Phoenix'in Joker'e hayat verdiği film, bu kötü kahramanın çıkış noktasını bizlere sunmakta.

-Yazı spoiler içermektedir.-

Arthur Fleck, 30'lu yaşlarında hasta annesiyle yaşayan kendi halinde bir adam. Hayatını palyaçoluk yaparak kazanan Arthur, iş arkadaşları, sokaktan geçen herhangi bir insan, hatta çocuklar tarafından bile zorbalığa uğrayan, nörolojik rahatsızlığı nedeniyle garip bakışlara maruz kalan biri. Bu nörolojik durumun adı Psödobulbar Etki (PBA), bir diğer adıyla patolojik gülme ve ağlama. PBA'da kişiler herhangi bir neden olmaksızın gülmeye hatta kahkaha atmaya başlarlar. Kişi çok sevdiği birini kaybetmiş ve üzüntü içinde olsa bile aniden istemsiz bir biçimde kahkaha atmaya başlayabilir. Bu gülme ağlamaya, ağlama ise gülmeye dönüşebilir. Bu davranışlar kişinin duygudurumundan bağımsız olarak gerçekleşmektedir. Aynı sebeple yaşanan gülme davranışı rahatlatıcı olmamasının yanı sıra sosyal normlara zıt düştüğü için olumsuz etkilere yol açmaktadır. Toplum tarafından tepki gören kişiler sosyal izolasyon yaşayabilir, böylece depresyon riski de ortaya çıkabilmektedir. Psödobulbar etkinin sebebi tam olarak bilinemesi de Arthur Fleck'in bu durumu yaşama sebebi erken çocukluk çağı travması olarak yansıtılmıştır yönetmen tarafından. Baba figürü olmadan büyüyen Arthur, şiddete maruz kalırken, üvey annesi (Penny Fleck) bu duruma göz yummuştur. Penny Fleck de psikiyatrik sorunları olan bir kadındır. Yaşadığı istismar ve şiddet sonucu duyguları başa çıkamayan Arthur küçük yaşta psödobulbar etki semptomlarını göstermiş, sonrasında da psikiyatrik ilaçlar kullanmaya başlamıştır. Düzenli olarak psikolojik destek almaya gitse de karşısında onu gerçekten önemseyen ve yardımcı olabilecek bir uzman görememiştir. Suçluların yoğun olarak bulunduğu ve yozlaşmış adalet sistemiyle meşhur olan Gotham, bu sefer

profesyonellikten uzak ve etik olmayan ruh sağlığı uzmanlarıyla karşımıza çıkmıştır. Ölüm düşünceleri olduğunu söylediğinde dahi tepki alamamıştır. Hatta kimse tarafından umursanmadığını ilk defa psikolojik yardım aldığı merkezde anlamıştır. Oluşan farkındalık Arthur Fleck için kırılma noktası olmuş ve buradan sonra yaptığı her eylem yaşadıklarının yansıması olmuştur. Dikkat çeken bir diğer nokta toplumdaki şiddet algısıdır. Yöneticiler dahi Gotham halkını aşağılamaktadır. Şehrin alt sınıfına işlenen değersizlik bilinci kişileri daha çok suç işlemeye ve zamanla suçu olağan algılamalarına sebep olmuştur. Toplumun farklı olana yaklaşımını neden olarak ele aldığımızda Arthur'un Joker'e dönüşümü sonuçtur. Küçüklüğünde şiddete ve istismara maruz kalmış Arthur, bu sefer de yetişkinlik hayatında bu travmalar sonucu oluşan nörolojik rahatsızlığı sebebiyle şiddet görüp alay konusu olmuştur. Tüm bunlara rağmen komedyen

olmak istemesi ironiktir. Özellikle komedyenlerin genel olarak yaşantılarından yola çıkarak şakalar yaptığını düşündüğümüzde elbette Arthur'un şakalarına kimse gülmemiştir. -Filme İlişkin İzlenimlerim- Bir insanın neden suç işlediğinin, neden şiddete başvurduğunun incelenmesi ve altında yatan bir sebep olduğunun düşünülmesine sebebiyet vermesi açısından çok beğendiğim bir film oldu. Joker en popüler kötü kahramanlardan biriyken hikayesinde boşluklar olması mantıklı gelmiyordu. Todd Phillips

bu eksikliği çok iyi saptayarak tüm soru işaretlerini kaldırdı ve kaldırırken çok da iyi iş çıkardı diyebilirim. İki saat boyunca empati kuracağınız bu filmi şiddetle değil, tüm güzel duygularıyla tavsiye ediyorum.

AYŞE ÇOKYAVAŞ
PSİKOLOJİK DANIŞMAN

-Yazı spoiler içermektedir.-

Film Künyesi

Vizyon tarihi: 3 Şubat 2017

Tür: Biyografi, Dram

Yapım: Avustralya, İngiltere, ABD

Süre: 118 dakika

İmdb Puanı: 8,0

Oyuncular: Dev Patel, Sunny Pawar, Nicole Kidman

Yönetmen: Garth Davis

Kayıp bir çocuk, kayıp bir genç, kayıp bir insan. Hindistan'ın unutulmuş bir köyünde, yoksul bir ailenin ikinci çocuğu olan küçük Saroo'nun kayboluşu ve sonrasının hikayesi.

Saroo, abisi Guduu ile ailenin yaşam mücadelesine köylerine yakın bir istasyondan kömür vagonlarından kömür çalarak ve trenlerden arta kalanlarla destek olmaktadır. Guduu, ailenin ilk çocuğu olarak önde olma ve çok çalışma eğilimi göstermektedir. Psikososyal kurama göre Saroo, üçüncü evre olan "Girişimciliğe Karşı Suçluluk" döneminde olduğunu söyleyebiliriz. Bunu, Guduu'ya destek olma girişimleri, işleri nasıl başarabildiğini göstermeye çalışmasındaki çabası ve hırsında görmekteyiz. Bu evredeki rol model arayışı dikkate alındığında Saroo'nun kendisine rol model olarak abisini aldığı görülmektedir. Guduu, bir akşam işe giderken Saroo peşine takılır ve Saroo'nun ısrarlarına dayanamayıp yanında götürür. Ancak Saroo'nun uyku ihtiyacına yenik düşmesi ile Guduu bir süreliğine onu istasyonda bırakma durumunda kalır. İşte Saroo'nun hikayesi burada başlamaktadır.

Saroo, uyandığında Guduu'yu bulamayınca bir trene saklanır ve orada uyuyakalınca iki gün kadar bir süre o trende zaman geçirir. Tren durduğunda hiç bilmediği bir yerde bulur kendini. Saroo'nun travması gölgesi gibi peşindedir artık. Karanlık sokaklardaki çocuk ticaretinin ürkütücülüğünü derinden hissedeceğimiz olaylardan ve içine düştüğü olumsuz durumlardan hayatta kalma içgüdüü ve

gözlem yeteneği ile o şartlarda olabilecek en olumlu şekilde kurtulmaktadır. Uzun bir süre kendi başına mücadele eden Saroo, bir gün bulduğu bir kaşık ile bir restoranda çorba içen adamı taklit etmektedir. Piaget'e göre işlem öncesi dönemin sezgisel evresinde olan çocuklar için oyun çok önemlidir ve bir uyumdur. Saroo, fiziksel ihtiyacını gidermek için taklit ederek elindeki kaşık ile "mış gibi" yapmaktadır. Bu sırada adamın dikkatini çeker ve bu vesileyle Çocuk Esirgeme Kurumuna gönderilir. Zorlu bir yer olmasına rağmen şanslı olan Saroo'yu Avustralyalı bir aile evlat edinir. Bunu ona açıklayan görevliye Saroo'nun yeni hayatına başlamadan önceki son yardım çağlığı "Cidden annemi aradınız mı?" olmuştur.

Evlat edinildiği aileye bir süre temkinli yaklaşan Saroo'ya yakın zamanda başka bir evlatlık kardeş eşlik edecektir: Mantosh. Saroo'yu, Mantosh'un gelişi ile tacı elinden alınmış ilk çocuk olarak gözlemlememiz aileyi benimsediğinin bir sinyali olarak göze çarpmaktadır. Mantosh, eve ilk geldiği andan itibaren sürekli olarak kendini yerden yere atıp kafasını bir yerlere vurmaktadır. Bu durum DSM-V de İntihar Eğilimi Taşımayan Kendine Zarar Verme Bozukluğu (NSSID) olarak geçmektedir. Mantosh'un kendine zarar davranışını ilerleyen yaşlarda suça eğilimi ve madde kullanımı ile devam ettiği görülmektedir.

Saroo, aradan 20 yıl sonra Adler'in "Geçmiş bizi şekillendirmemekte, birey olarak kendi kendimizi yaratmaktayız." sözünün canlı kanlı hali olarak karşımıza çıkmaktadır. Otel yöneticiliği kursunu kazanması ile başka bir yere gider ve burada Hintli arkadaşlarının davetine katılır. Katıldığı davette mutfakta gördüğü jalebiler ona geçmişine yönelik bir çağrışım yapmıştır. -Çaldıkları kömürleri süt ve paraya çevirmek için gittikleri pazarda Saroo kızarmakta olan jalebilerden ister ve Guduu ilerde ona çok fazla jalebi alacağını söyler. Saroo kaybolmuştur ve Guduu ona hiç jalebi alamıştır.- Saroo'nun travması gün yüzüne çıkmıştır. Bu olay onu geçmişte kalan ailesini aramaya itmiştir. Bu konuda, kursta tanıştığı ve sonradan sevgilisi olan Lucy ona en büyük destekçidir. Ancak bitirilmemiş işler zaman içinde günlük hayatını etkilemeye başlamıştır. Saroo kendi kendini tüketmekte ve bütün ilişkilerinde agresifliği ile göze çarpmaktadır. Travması ile baş edemeyen Saroo, annesi ile içinde bulunduğu durumu paylaşırken bitirilmemiş işlerin çıkmazını "Bizler boş sayfalar değildik, sadece bizi değil geçmişimizi de evlat edindiniz." şeklinde ifade etmektedir.

Her şeyden vazgeçtiği anda, harita üzerinde dolanırken birden evinin yollarını, tepeleri ve geçtikleri patikaları çok net hatırlayan Saroo, köyünün yerini bu hatıralar ile bulmaktadır. Aradan geçen onca zamana rağmen bu

kadar net hatırlaması ise insanların tamamlanmamış şeyleri daha kolay ve daha net hatırladığı "Zeigarnik Etkisi" ile açıklanabilmektedir. Saroo, bütün çabaları sonucu filmin sonunda geçmişine ulaşmayı başarabilmiştir.

Filme İlişkin İzlenimlerim

Yaşanmış bir olayı gözler önüne seren filmde birçok ayrıntı ve üzerinde durulması gereken noktalardan sadece birkaçına değinebildim. Yaşantılarımız doğrultusunda her birimizi izlerken farklı noktalarda veya aynı noktaları farklı şekillerde etkileyebilecek bir film. Ayrıca karanlık sokakların çocuklar açısından dehşetini, çocuk ihmal ve istismarını, çocuk ticaretini tekrar gözler önüne sermiştir. Bir gün, daha mutlu bir dünyayı selamlamak dileğiyle. İyi seyirler...

FATMA BATIK ŞİMŞEK PSİKOLOJİK DANIŞMAN

KNIVES OUT / BIÇAKLAR ÇEKİLDİ

Film Künyesi

Vizyon tarihi: 2019

Tür: Polisiye / Gizem

Yapım: ABD

Süre: 2 Saat 10 Dakika

İmdb Puanı: 7,9

Oyuncular: Daniel Craig, Chris Evans, Ana de Armas

Yönetmen: Rian Johnson

Ünlü polisiye yazarı Harlan Thrombey, 85. yaş gününü kutladığı gecenin sabahında evinde ölü bulunur. İntihar gibi görünen ölüm vakası Dedektif Benoit Blanc'ın gizemli şekilde soruşturmaya dahil olmasıyla farklı bir boyut kazanır. Geniş bir aileye sahip olan Harlan'ın başarılı ve hırslı bir iş insanı olan kızı, sahibi olduğu yayınevinin başındaki oğlu, girişimci gelini, hayırsız torunu, damadı gibi doğum günü kutlamasına katılmış herkes yeniden sorgulanır. Sorular zorlaştıkça da "bıçaklar çekilir".

Büyük bir servete sahip olan Harlan Thrombey, gerçekten intihar mı etmiştir yoksa o gece cinayet için sebebi bulunan biri tarafından öldürülmüş müdür?

-Yazı spoiler içermektedir.-

Filmde, mutlu görünen geniş ailenin aslında kendi içinde çatlaklarla dolu olduğu gösterilmektedir. Ailedeki tüm üyeler şayet ortada bir cinayet vakası varsa olağan şüpheli konumundadır. Neredeyse hepsinin cinayet işlemek için bir nedeninin bulunduğu görülmektedir. Her üyesi çıkarıcı olarak betimlenmiş olan bu aile yapısına aile sistem yaklaşımı çerçevesinden bakıldığında döngüsel nedenler kavramı göze çarpmaktadır. Kavrama göre sorunlar tek bir kişiden değil, birbirini izleyen bir dizi davranış sonucunda etkileşimlerle ortaya çıkmaktadır. Bir bireyi suçlamak yerine, ilişkideki etkileşimler dikkate alınmalıdır. Çünkü ailedeki tüm üyeler birbirini etkilemektedir ve tüm üyelerin birbirine karşı sorumlulukları bulunmaktadır. Bu bakış ile yaklaşıldığında ailenin hiçbir üyesinin tek başına suçlu olmadığı düşünülmektedir.

Filmdeki karakterlere bakıldığında Harlan'ın büyük kızı Linda babasından aldığı yüklü miktarda hibe ile iş kurmuş hırslı bir kadın karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Linda, film boyunca her fırsatta işini sıfırdan zirveye çıkarışını vurgular. En büyük çocuk olan Linda'nın bu gayreti doğum sırası kavramını akıllara getirmektedir. Alfred Adler'in açıklamaları çerçevesinde bakıldığında Linda'nın doğan her kardeşe beraber konumunun sarsıldığını

hissedip yetersizlik duygularıyla baş etmeye çalıştığı ve bu durumun kişilik özelliklerini de şekillendirdiği düşünülmektedir. Karakterde baskın şekilde güç ve iktidar sağlama gayreti aynı zamanda yoğun takdir görme çabası göze çarpmaktadır. Öyle ki Linda'nın evlenirken eşi Richard ile yapmış olduğu evlilik sözleşmesi de ipleri elinde tutma hamlesi olarak yorumlanmıştır.

Yapılan sorgulamalar sırasında Linda'nın eşi Richard'ın evlilik dışı bir ilişkisi olduğu öğrenilmiştir. Richard bu

ilişkiyi eşinin öğrenmesi ihtimali doğduğunda panik davranışlar sergileyerek açığa çıkmasına engel olmaya çalışır. Richard'ın eşinin bilmesine engel olarak evlilik dışı ilişkisini sürdürmesi ya da hâlihazırda mutsuz olduğu birlikteliğinde boşanmayı tercih etmemesi sosyal mübadele kuramı çerçevesinde açıklanabilmektedir. Blau tarafından ortaya atılan ve Thibaut ve Kelley gibi birçok araştırmacının katkılarıyla genişletilmiş olan kuram, bireylerin ilişkileri sürdürme ve bitirme dinamikleri üzerine açıklamalarda bulunmuştur. Kurama göre insanların ilişkilerini devam ettirmelerinin nedeni ilişkiden aldıklarını düşündükleri ödüllere ve ödediklerini düşündükleri bedellere dayanmaktadır. Ödüller ilişkiyi değerli ve pekiştirici kılan olumlu, doyurucu kazançlardır. İlişki sayesinde erişilen kaynaklar da ödül olarak nitelendirilmektedir. Richard'ın evliliği sonucunda statü ve para imkânları kazandığı görülmektedir. Bununla birlikte filmde yansıtıldığı kadarıyla karakterin ödediği bedel eşi tarafından baskılandığı kendisini mutlu etmeyen bir ilişki içinde olmaktır. Kuram çerçevesinde bakıldığında karakterin evliliğini devam ettirme nedeni, yapmış olduğu ödül-bedel kıyaslamasında evliliğinde ödülllerinin ağır bastığını düşünmesi olarak yorumlanmıştır. Richard karakterinin daha iyi bir ilişkiyi hak ettiği düşüncesiyle evlilik dışı bir ilişkiyi gizlice yürütmesi de yine ödül ve bedel kıyaslamasında ödülün ağır basması olarak kuram çerçevesinde açıklanabilmektedir.

Bir diğer karakter olan Walt ailenin en küçük çocuğu olarak karşımıza çıkmaktadır. Walt babasının sahip olduğu yayınevini işletmektedir. Buna rağmen yayınevi hakkında söz sahibi değildir. Her zaman babanın gölgesi altında kalmıştır, atacağı her adım için babayı ikna ederek ondan onay alması gerekmektedir. Walt'un bu durumu özerkliğin ilan edilmeyişi olarak yorumlanmıştır. Erikson'un psikososyal gelişim evrelerine göre 1-3 yaş arasında ortaya çıkan özerkliğe karşı kuşku ve utanç evresinin sağlıklı atlatılmadığı düşünülmektedir. Walt'un girişimleri desteklenmeyerek ya da kontrolcü davranılarak özerklik gelişimi sekteye uğratılmış olunabileceği düşünülmektedir.

Filme ilişkin izlenimlerim: Film, olay örgüsünde polisiye klişelerini barındırsa da klasik "Katil kim?" hikâyelerine eğlenceli ve hareketli bir tarz katmıştır. Senaryoda merkeze alınan konu suçluyu bulmaktan ibaret değildir, politik mesajlar da içermektedir. Ana karakterlerden biri olan Güney Amerika göçmeni zeki ve iyi kalpli hemşire Marta'nın filmin başında tüm aile üyeleri tarafından sevilip korunur; buna rağmen Marta'nın nereden geldiği hakkında kimsenin bir fikrinin olmaması herkesin başka ülke söylemesi

bu sevginin yapmacık olduğunu düşündürmüştür. Bununla birlikte yaşanan çıkar çatışmaları sonucunda Marta'nın ırkçı söylemlere maruz bırakılarak göçmenliği üzerinden yaralanmaya çalışması da söylenen hümanizm şarkılarının gerçekçi olmadığını kanıtlar niteliktedir.

Şayet filmi beğendiyseniz Hercule Poirot tarzlı dedektif Benoit Blanc'ın maceralarını konu alacağı söylenen Knives Out 2'nin çekimlerine başlandığının da müjdesiyle sağlıklı ve mutlu günler dilerim.

FEYZA KILINÇ
PSİKOLOJİK DANIŞMAN

ROOM

Film Künyesi

Vizyon tarihi: 2015

Tür: Dram/Gerilim

Yapım: Brezilya

Süre: 118 dakika

İmdb Puanı: 8.1

Oyuncular: Brie Larson, Jacob Tremblay, Sean Bridgers

Yönetmen: Lenny Abrahamson

-Yazı spoiler içermektedir.-

Bir odanın içine sıkıştırılmış dünyaya doğmak, yaratıcılığın dört duvarla sınırlandırılması, yaşamın birçok kritik dönemini içinde barındıran ilk beş yılının bir tepe penceresinin altında geçirilmesi hayatını normal şekilde sürdüren bireylere ters veya imkansızmış gibi gelse de filmimizin küçük kahramanı Jack için normal olan budur. 17 yaşında, annesi tarafından çevresindeki kişilere karşı nazik olması gerekliliği sürekli hatırlatılmış olan Ma'nın yabancı birisinin yardım isteğini kıramaması onun yedi yılını küçük bir odada geçirmesine sebebiyet vermiştir. İsmi bilmediği adama Old Nick adını veren Ma, yıllarca tecavüze maruz kalmış ve bu tecavüzlerin sonunda Jack adını verdiği bir erkek çocuğa sahip olmuştur. Geleceğe karşı umutsuz olan ve odadan asla kurtulamayacağını düşünen Ma, Jack'in daha az etkilenmesi için Jack'e odanın dışında herhangi bir hayat olmadığını ve televizyonda gösterilenlerin sihir olduğunu anlatmıştır. Fakat Old Nick'in elektrikleri kesmesi ve onları soğuğa mecbur bırakması Ma için bardağı taşıran son nokta olmuş ve odadan çıkmak için her türlü çabayı göstermeye karar vermiştir.

Room filmi oda içerisi ve odadan sonra şeklinde iki parça halinde incelenebilir. Oda içerisinde Jack'in beş yaşında olmasına rağmen uyumadan önce annesinin memesiyle sakinleştiğini görmekteyiz. Emzirme, anne ile çocuk arasındaki bağı kurmak için çok önemli bir noktadır ve bu noktanın ihmal edilmesi çocuğun ilerleyen yıllarda bağlanma problemleri yaşamasına sebep

olabilmektedir. Uzmanlar emzirmenin altı ay ile iki yıl arasında olmasının sağlıklı olduğunu ifade etmektedir. Emzirme sürecinin iki yıldan fazla sürmesi çocuğun kaygı oluşturan durumlarla baş etmeyi öğrenmesini güçleştireceği gibi cinsel kimliğin gelişimini de zorlaştıracaktır. Beş yaşında olmasına rağmen emmeye devam eden Jack'e bakıldığında herhangi bir cinsel kimlik geliştiremediğini görmekteyiz. Bununla birlikte Old Nick geldiğinde onları dolabın içerinden dinleyen Jack, erkeklere yönelik büyük bir korku geliştirmiş ve odanın dışına çıktığında bile erkeklere yaklaşamamıştır. Film boyunca saçları uzun olan Jack, kendi cinsiyetle iletişime her geçişinde içine kapanıyor. Erkeklerle iletişime geçtiğinde korkmadığı ilk anın ardından Jack saçlarını kesmeyi kabul ediyor. Buradan hareketle Jack'in saçlarının cinsel kimliği için bir metafor olduğunu ve saçlarını kestğinde cinsiyetini de kabullendiğini ifade edebiliriz.

Bireyin belli davranışları kazanabilmesi için belli dönemlere ihtiyaç vardır. Bu davranışlar belli dönemlerde kazanılmadığı zaman, başka dönemlerde kazanılamaz veya zor kazanılır. Bireyin belli davranışları kazanabildiği bu belli dönemlere kritik dönem denir. Araştırmacılar insanın en yüksek öğrenme potansiyeline sahip oldukları kritik dönemin 0-5/6 yaş arasında olduğunu ifade

etmektedirler. Bu kritik dönemi Jack, uyarıcıların çok az olduğu odanın içerisinde geçirmiştir. Odadan kaçmaya çalıştığı sırada kamyondan atlayıp koşmaya çalışan Jack'in bunu başaramaması ve ayaklarının birbirine dolanarak düşmesi kritik dönemde bu davranışı öğrenmediğini göstermektedir. Odadan çıkınca birçok uyarıcıya maruz kalan Jack için bu durum zorlayıcı ve şaşırtıcı olmuştur. Fakat psikologların ve anneannesinin bu süreçteki destekleri Jack için gerçek dünyaya yönelik oryantasyon sürecinin nispeten kolay geçmesini sağlamıştır.

Engelli doğmak mı sonradan bir engelle sahip olmak mı daha zordur? Bu sorunun farklı bir türünün film ile gözlemlenmesi mümkündür. Jack tüm uyaranlardan mahrum bir dünyaya doğup o dünyaya normal derken, Ma her şeye sahip olduğu bir dünyadan koparılıp bir odanın içine sıkıştırılmıştır. Jack üzgün olduğunda normal olan odadaki dünyasına dönmek isterken Ma odadan mümkün olduğunca uzağa gitmek istemektedir. Bu noktadan hareketle odada kalmanın Ma için daha zorlu bir süreç olduğunu ifade edebiliriz. Kişiyi aşırı korkutan, dehşet içinde bırakan, çaresizlik yaratan, çoğu kez olağandışı ve beklenmedik olayların yol açtığı etkilere ruhsal travma denmektedir. Ruhsal travma ne kadar şiddetli yaşanmış ise ruhsal etkiler de o kadar fazla ve uzun süreli olur. Psikologlar ruhsal travmaların ardından en sık görülen hastalıkların depresyon ve travma sonrası stres bozukluğu olduğunu ifade etmişlerdir. Depresyonun en sık görülen belirtileri ise isteksizlik, halsizlik, moral bozukluğu, uyku ve iştah bozukluğu ile hayattan zevk alamamadır. Ruhsal travmaların ardından bireyi sağlığına döndürmenin etkili yolları ilaç tedavisi ve psikolojik tedavidir. Odadan kurtulduktan sonra Ma, derin bir depresyona girmiş, hayattan zevk almamaya başlamış ve kimi zamanlarda Jack'e gereken ilgiyi bile göstermemiştir. Bu belirtilerin bir sonucu olarak da Ma, intihar teşebbüsünde bulunmuş ve uzun bir rehabilitasyona tabi tutulmuştur. Bu rehabilitasyonun ardından Ma kendini toparlayarak kendine ve Jack'e daha sıkı sarılarak hayatına devam etmiştir.

Kitaptan uyarlanan Room filmi, bir odada sıkışıp yıllarını geçirmeyi etkileyici bir şekilde izleyiciye aktarmaktadır. Film kimi noktalarda çaresiz hissettirse de geleceğe yönelik umudun asla kaybolmaması gerekliliğini sık sık hatırlatmıştır. İyi seyirler dilerim...

TUĞÇE ERDEM
PSİKOLOJİK DANIŞMAN

AĞUSTOS 2020 16

THE BOY WHO HARNESSED THE WIND

Film Künyesi

Vizyon tarihi: 2019

Tür: Dram / Biyografi

Yapım: İngiltere

Süre: 113 dakika

İmdb Puanı: 7.6

Oyuncular: Maxwell Simba, Chiwetel Ejiofor
, Aïssa Maïga

Yönetmen: Chiwetel Ejiofor

“Çevremdeki insanların, hatta ailemin bile bana deli gözüyle bakmasını hiç umursamadan sadece amacıma odaklandım. Denedim ve başardım da!” diyor William.

Sahiden de rüzgârlara dizgin vurmuş, kendi köyünün kurtarıcısı olmuş bir çocuk. O da sen gibi, ben gibi, içimizden biri.

Chiwetel Ejiofor’n yönetmenliğinden izlediğimiz, gerçek bir hayat hikâyesinden beyaz perdeye uyarlanmış The Boy Who Harnessed the Wind, maddi imkânsızlıklar nedeni ile okulundan atılan ancak azmini ve inancını hiç kaybetmeyen bir çocuğun yaşamını izleyicilere sunmuştur. Afrika’nın Malawi kentinde bulunan kuraklıkla ve kıtlıkla boğuşan bir taşradaki insanların yaşam mücadelesini -özellikle ana karakter William’ın çekirdek ailesi üzerinden -inceleyeceğiz.

-Yazı spoiler içermektedir.-

Film, William’ın büyükbabasının cenaze sahnesi ile başlar. Hristiyanlığa göre düzenlenmiş bu cenaze törenini yerel dinin üyeleri geleneksel ve heybetli kostümler ile ziyaret eder. Filmin başlangıcında bir aile reisinin ölümünün renkli bir biçimde konu edilmiş olması analitik psikolojide işlenen psişik enerjinin çalışma ilkelerinden olan karşıtlar ilkesine de denk düşer. Son başlangıcı, yaşam ölümü içerir.

Agnes ve Trywell Kamkwamba çifti; büyük kızları Annie, ortanca çocukları William ve küçük bebekleri ile modern bir aile kurma peşindedir. Onların dilindeki “modernlik” çocuklarının okuyabilmesi, kendileri gibi toprakla uğraşmamalarıdır. Ancak tüm bu arzularına rağmen aile bütünlüklerini korumayı başaramadıkları ilerleyen sahnelerde yansıtılacaktır. Annie imkânsızlıklar dolayısı ile üniversiteye henüz gidememiştir, William da ortaokula devam etmektedir. William’ın ilgisi akranlarının aksine elektronik aletleri incelemek, tamir etmek ve onlardan yeni gereçler üretmek üzerine kuruludur. William’ın başarı yönelimli, hırslı ve mücadeleci bir yapıya sahip oluşu bireysel psikolojinin ikinci çocuk özellikleriyle bağdaştırılabilir.

William’ın köyü her yıl selin ardından gelen devasa kuraklık ile boğuşmaktadır ve günden güne halkın hem parası hem yiyeceği bitmektedir. Demokrasiyi getireceğini savunan hükümet de

köylüyü adeta ölüme terk etmiş, köyü selden koruyan ağaçları da kesmiştir. Yerli halkın bir kısmı ekmek uğruna birbiri ile savaşıırken, bir kısmı da köyden göç etmektedir. Trywell bu durumda oğlunun okul parasını ödeyemeyince önce William okuldan atılmış, ardından ise okulu kapanmıştır. Ancak William okulun kütüphanesine gitmeyi, köye su getirmek için çözümler aramayı hiçbir zaman bırakmamıştır. William'ın ablası Annie ise kendi yaşamını düşünerek fen bilgisi öğretmeni ile köyü terk etmiştir. Köy sefalet içerisinde kıvrılırken William'ın köpeğinin açlıktan ölmesi de onu kamçılayan son nokta olmuştur. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisindeki en alt basamak olan "fizyolojik ihtiyaçlar"ın dahi karşılanamıyor oluşu; William'ın anne ve babası arasında da çatışmalara, birbirlerine karşı var olan koşulsuz kabul çemberinden çıkmalarına sebep olmuştur.

Benlik Kuramı'nın temsilcisi Rogers, canlıların doğaları gereği kendileri için iyi olan şeyi bildiğini, kişiliğin en derinlerinde kendisini nasıl gerçekleştireceğine dair plan yaptığını savunur. Bu süreci "organizmik değerlendirme süreci" olarak adlandırır. Elbette bu süreç, William için işleyen yegâne süreçtir. Dönemin şartlarında köyünde elektrik olmayan William, önce elektrik üretilip, ardından kuyudan su çekip tarlalarını sulayarak ekinleri yetiştirme planı yapar. Yılmadan okuduğu fizik kitaplarının bilgileri ile dehasını birleştirerek kocaman bir rüzgârgülü yapmaya karar verir. Ancak rüzgârgülünün pervanesi için kullanabileceği tek gereç babasının bisikletidir. Babasına defalarca fikrini anlatmasına rağmen babasından destek görememiş, aksine babası tarafından aşağılanmış. Akranlarının onun başarabileceğine olan inancı, onlardan aldığı destek onun üretken yönelimini kuvvetlendirmiş ve içsel deneyimlerine güvenmesini sağlamıştır.

Halkını kurtarabileceğine inanmış, nihayet onları da inandırmıştır. Yaratıcı fikirlerine karşı duyduğu "organizmik güven" sayesinde rüzgârgülünü inşa etmiştir. Kısa sürede halkını bolluğa kavuşturmuş, kurak toprakları tekrar yeşertmiş, sadece halkının değil bir ulusun kahramanı mertebesine erişmiştir –Youtubeda gerçek hayattaki William'ın TedX videolarına erişebilirsiniz-.

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı'na göre değerlendirecek olursak bazı toplumlar için öncelikle yaşama karşı sosyal ilgi şarttır ve yaratıcılık çerçevesinde özbenliklerinin var olan gücünü kullanmaları gerekmektedir. Ardından fizyolojik ihtiyaçlarını karşılama basamağında durup dinlenecekleri, sonrasında ise güven, sevgi ve saygı basamaklarının art arda çıkılacağı filmde de simgeleştirilmiştir.

Beş Faktör Kişilik Kuramı'nın 2 kutuplu kişilik özellikleri çerçevesinde; dışadönüklük, deneyime açıklık, uyumluluk ve öz disiplinde yüksek puan kategorisinde olan William, nevrozizmde ise düşük puan kategorisine yerleştirilebilir. Sonuç gösteriyor ki; maddi imkânsızlıklar, eğitime erişiminin güçlüğü, sosyal ilişkilerde kopukluk vb. sorunlar var olsa da kişi ideal benlik imajına ulaşmak isterse daima güç ve motivasyon kendisindedir.

Filme İlişkin İzlenimlerim

Film, iyilik yaparak yahut iş yaratarak kendi hayatının anlamını bulmuş bir gencin öyküsü ile bizlerin de yoluna ışık tutmaktadır. İç sesiniz "Hayatımın tam da şu günlerinde motivasyona, başarabileceğime dair inancımı tekrar kazanmaya ihtiyacım var." diyorsa durmayın, izleyin!

MİNE TEKİN
PSİKOLOJİK DANIŞMAN

PSI KOLEKTİF+
KİTAP İNCELEMELERİ

NEVROZLAR VE İNSAN GELİŞİMİ

Kitap Künyesi

Yazar Adı: Karen Horney

Yayınevi: Sel Yayıncılık

Yayınlanma Tarihi: 1950

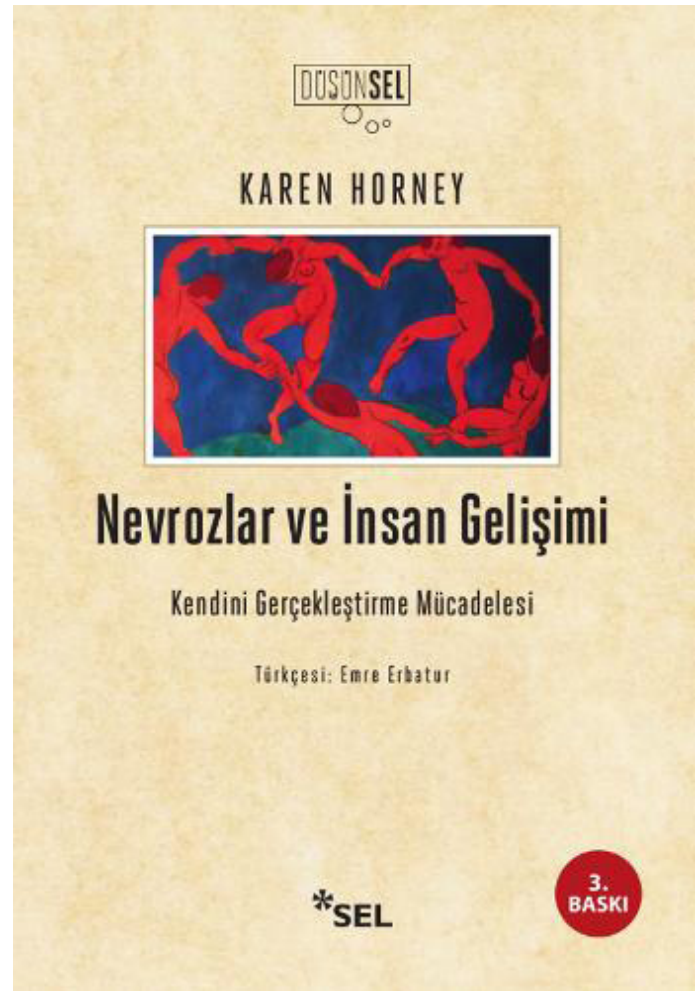
Basım Yeri ve Tarihi: İstanbul, 2017

Sayfa Sayısı: 423

Karen Horney 1885'te Almanya'da doğmuştur. 1913'te Berlin Üniversitesi'nden Tıp diplomasını aldıktan sonra 1914-1918 yılları arasında Berlin Lankwitz'de psikiyatri okumuştur. 1932'ye kadar Berlin Psikanaliz Enstitüsü'nde görev yapmıştır. 1932'de ABD'ye taşınmış ve iki yıl Chicago Psikanaliz Enstitüsü'nde görev yaptıktan sonra 1934'ten 1941'e kadar New York Psikanaliz Enstitüsü'nde çalışmıştır. Amerikan Psikanaliz Enstitüsü'nün kurucuları arasındandır. 1952'deki ölümüne kadar ders vermeye devam etmiş, teori oluşturmuş, analiz yapmış ve kitap yazmıştır.

Karen Horney, insanın uygun koşullarda kendini gerçekleştirme potansiyelini harekete geçirecek enerjiye sahip olduğunu savunmuştur. Bu eserinde insan gelişiminin özel bir biçimi -aynı zamanda insanın kendini gerçekleştirme enerjisini boşa harcamasına sebep olduğu için de talihsiz sayılabilecek- olan nevrotik süreci ele almıştır. Nevrotik eğilim, Horney'e göre kişinin gerçek benliği ile mükemmel olmayı dayatan içsel buyrukları arasındaki çatışmalardan kaynaklıdır. Horney'in kişilik patolojisinin de ötesinde ele aldığı nevrotik gelişimin özellikle dikkat çekici olmasının esas nedeninin, ahlakın temel sorununu içinde barındırması olarak belirtilmiştir.

Karen Horney'e göre; nevrozları besleyen, gerçek benliğin gelişimine engel olan etkenlerden biri kişinin tanrısal mükemmelliğe ulaşma arzusudur. Horney bu durumu görkem arayışı kavramı ile açıklamaktadır. Görkem arayışı, kişinin kendi sınırlarını

kabullenmesine engel olur. Amaç görkeme ulaşmak olduğu için, aşama aşama öğrenme ve değişim için çaba gösterme kişi için anlamsızdır. Sonsuz olana duyulan özlem ve kolay çıkış yolu kişinin ruhunu ele geçirebilir. Fakat Horney, sonsuz görkeme giden kısa yolu, gerçek benliğe yabancılaşmayla sonuçlanabileceği için kişinin kendine eziyet ettiği, hor gördüğü cehennemin yolu olarak da betimlemiştir.

Horney'in bir hastasının "Hayat berbat, o kadar çok gerçeklik var ki!" deyişiyle desteklediği nevrotik iddialar kavramı, kişinin çok yetenekli dahi olsa birtakım kişisel insani sınırlandırmaları olduğunu göz ardı etmesi olarak açıklanmıştır. Nevrotik bireye göre değişmesi gereken şey dünyadır. Horney; kilo vermek gibi belirli bir mantığı olan durumda bile nevrotik iddialarına yoğunlaşmış bireyin, böyle bir mantık üzerine akıl yürütmek ve çaba göstermek yerine yemek yemeyi sürdürerek diğerleri kadar zarif görünmemesinin adaletsizlik olduğunu düşünmesini bu kavramı açıklamada örneklemiştir. Ayrıca bireyin nevrotik iddialarına sığındıkça bunun arzuladığı sonuçları vermemesinden ötürü öç alıcı yengi ihtiyacı ve kendine acıma duyguları gibi engelleyici durumlarla karşı karşıya kalabildiğini ifade etmiştir.

“Gerçekte olduğun utanç verici yarattığı unut; olman gereken şey bu; tek önemli olan bu ideal benlik olman. Her şeye katlanmalısın, her şeyi anlamalısın, herkesi sevmelisin, her zaman üretken olmalısın.” satırlarında da belirtildiği gibi bireyin gerçek benliğinin olmak istediğinden çok, ideal benliğinin baskılarına odaklanması, Horney tarafından *gerekliliğin zorbalığı* kavramıyla açıklanmıştır. Bunun yanı sıra gerekliliklerin her zaman gerginlik hissi yaratacağına ve sonuç olarak kronik yorgunlukla sonuçlanabileceğine de değinmiştir.

Horney, nevrotik gururun sağlıklı gurura göre daha soyut olduğunu ve tümüyle farklı etkenlere dayandığını belirtmiştir. Bu etkenlerin de ideal benliğin görkem(mükemmellik) arzusunun kaynaklandığını eklemiştir. Nevrotik bireyin aynada sadece kendi düşüncelerini gördüğünü ve bu nedenle sahip olunan bir özellikten duyulan gururun her zaman o özelliğe sahip olmakla ilgili olmadığını açıklamıştır. Analizlerinden çıkan bu sonuca nevrozlarda sıklıkla rastladığını söylemiştir.

Horney, kitabın ilerleyen bölümlerinde kişinin nevrotik gururunun da etkisiyle, gerçek benliğinin ideal benliğine kurban olduğu durumlara yer vermiştir. Bunlardan ilki kendinden nefret etme ve kendini hor görmedir. İkincisi ise benliğe yabancılaşmadır. Her iki durum da ideal benliğin dayatmalarının gerçek benliğe ağır gelmesinden kaynaklıdır.

İlk yedi bölüme kadar nevrotik gelişimin yapısı, kaynakları ve sonuçları açıklanmıştır. Yedinci bölümde ideal benlik ile aktüel(gerçek) benliğin çatışmalarını dengede tutabilmek amacıyla genel gerilimi yatıştırma önlemlerinden bahsedilmiştir. Belirsiz ara yapı ve yelpazeleri yok sayılmamak kaydıyla, bu çözümlerin kişilik tipleri olarak da açıklananla benzer olduğundan bahsedilmiştir. Kitapta sunulan üç genel çözüm: Yengi (yenme, galip gelme) ihtiyacı ve ideal benliğiyle ön plana çıkan *genişlemeci çözüm*, yengi ihtiyacını bastırarak sevgi ve yakınlığa sığınan *kendini ortadan silme çözümü* ve bireyselliğini ve özgürlüğünü kaybetmekten korkan *çekilme çözümü*dir. Bu çözümlerin her biri ayrı ayrı bölümlerde detaylandırılarak ve örneklerle açıklanmıştır.

Kitaba dair kişisel izlenimim:

Horney bu kitabında kişiliğe dair analizleriyle Psikanalizden çıkan ve modern terapilere uzanan sağlam bir köprü kurmuştur. Ürettiği bütün kavramlar açıklamak istediğini çok net yansıtmaktadır. Ayrıca her başlığa yönelik gözlemleri, analiz sonuçları ve verdiği örnekler de bu eseri oldukça güçlendirmiştir. Kitabında örnek sunarken atıfta bulunduğu roman karakterleri, anlatımını da renklendirmiştir.

SEREN TUĞÇE AY
PSİKOLOJİK DANIŞMAN

OTOMATİK PORTAKAL

Kitap Künyesi

Yazar Adı: Anthony Burgess

Çevirmen: Aziz Üstel

Yayınevi: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Basım Yeri ve Tarihi: İstanbul, 2020

Sayfa Sayısı: 171

1917 yılında İngiltere’de doğan dünyaca ünlü İngiliz romancı Anthony Burgess, 1959 yılında beyin tümörü olduğunu öğrendikten sonra ilk karısıyla olan evliliğinde geçimini sağlamak amacıyla on iki ay içinde altı tane roman yazmıştır. Tümör teşhisinin yanlış olduğu ortaya çıktıktan sonra da kitap yazmayı sürdürmüş ve bu sayede dünyaca tanınan bir yazar haline gelmiştir. 1962 yılında yazdığı Otomatik Portakal adlı romanı sayesinde büyük bir üne kavuşan yazar, 1993 yılında akciğer kanseri sebebiyle hayatını yitirmiştir.

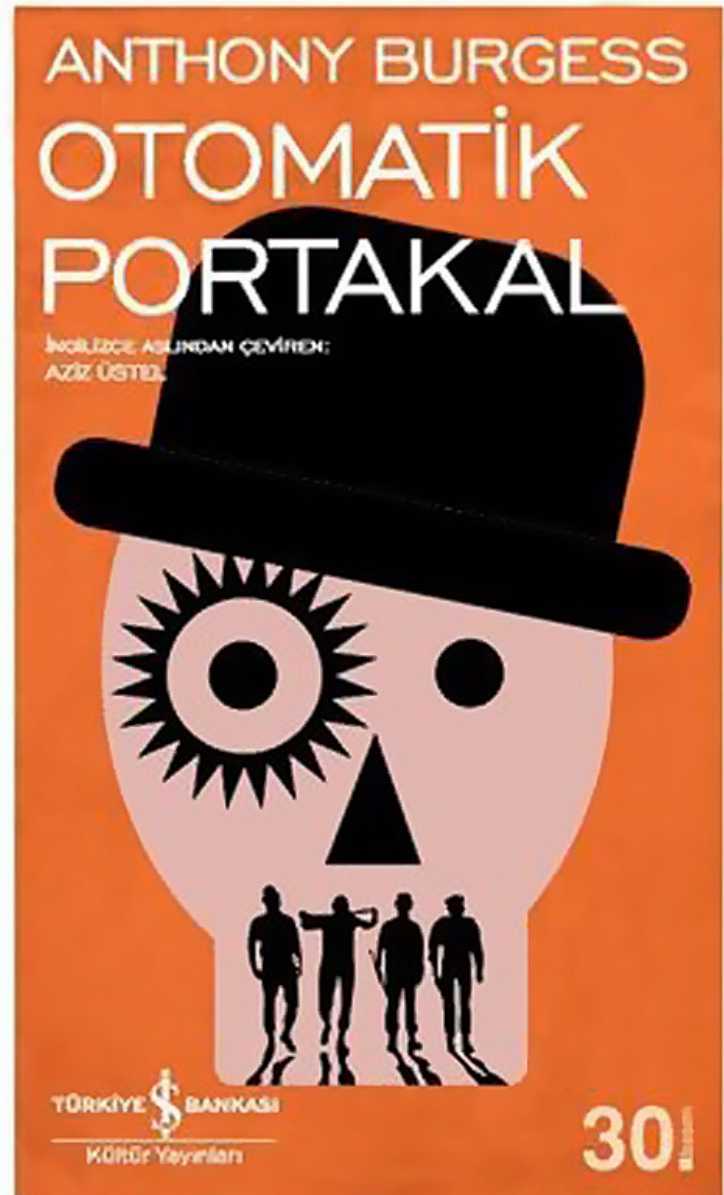
Otomatik Portakal, başkahraman olan Alex ve çete arkadaşlarının sokaktaki terörizmi, Alex’in hapisanede yaşadıkları ve sonrasını konu alan; iyilik, kötülük, suç, ceza, din, devlet ve tüm değerlerin sorgulandığı bir kitaptır. Kitap; Alex ve üç kişiden oluşan çete arkadaşlarının, aralarında ürettikleri kaba ve argo kelimelerden oluşan bir dille sokaktaki gece aktivitelerinin anlatımıyla başlamaktadır. Her gece hırsızlık yapabilecekleri bir dükkan, gasp edecekleri, zorbalık yapacakları yaşlı insanlar ve tecavüz edecekleri bir kız seçme peşindedirler. Bütün bu yaptıklarından hiçbir pişmanlık duymayan, empati becerisi gelişmemiş, saldırgan ve dürtüsel davranan bu gençler davranım bozukluğunun tüm özelliklerini göstermektedir. Ancak; yazar bu davranışları düzene bir başkaldırı ve tercih hakkı olarak ele almaktadır. Kendini çete lideri olarak gören Alex’in şiddet ve cinsellik arzusunu diri tutan şey, Beethoven ve Mozart müziğidir. Çete içerisinde yaşanan liderlik çatışması Alex’in, arkadaşlarının kurduğu tuzağa düşmesine ve hırsızlık yapmak için girdiği evde yaşlı bir kadını öldürmesine sebep olmuştur.

On dört yıl ağır hapis cezasına çarptırılan, artık hayatının yeni bir dönemine geçen Alex, cezasının üzerinden iki yıl geçmesinin ardından

dönemin hükümetinin “Suçluları Yeniden Topluma Kazandırma” programı kapsamında “Ludovico” adlı bir laboratuvar çalışmasına denek olarak seçilmiştir. Bu çalışmada klasik koşullamanın tüm ilkeleri itinayla uygulanmış; öyle ki, Alex’e şiddetin her türlüünü içeren tüm film, video ve görüntüler izlettirilmiş ve bununla birlikte vücuduna bir düzenekle dayanılmaz bir acı verilmiştir. İlerleyen günlerde vücuduna verilen bu acıya çok sevdiği klasik müzik sesi de eklenmiştir. Günler süren bu uygulamadan sonra artık Alex ‘özgürlük’ e kavuşmuştur. Ancak; artık değil birine şiddet uygulamak, şiddeti düşünmek, klasik müzik sesi duymak bile ona dayanılmaz bir acı vermektedir.

Yeni hayatına başlayan ‘iyi’ Alex bu kez de hükümet karşıtları tarafından kullanılmış ve intihara sürüklenmiştir. En sonunda seçim özgürlüğüne kavuşan Alex, yeni bir çete kurarak hayatına kaldığı yerden devam etmeye başlamış ancak artık istediği hayatın bir yuva kurmak ve çocuk sahibi olmak olduğuna karar vermiştir.

MODERN KLASİKLER Dizisi -3

Kitaba dair kişisel izlenimim:

Baştan sona argo bir dilin hakim olduğu kitap, kahramanının dilinden kin ve nefret dolu bir anlatıma sahip. Betimlemeler kimi zaman rahatsız edecek düzeyde açık olsa da kurgu, kitabı bir çırpıda okuma isteği uyandırmakta. Kahramanın başına gelenlerle, özgür iradesiyle seçtiği kötülük ve organize güçler tarafından dayatılan iyilikten hangisinin daha insanca olduğu sorgulattılıyor. Kitapta; toplumsal gözlemlerle,

dönemin müziğine, hükümetine, insanlara baskı uygulayarak insanların otomatik bir makine haline getirilmesine abartılı bir dille eleştiri getirilmesi göze çarpmakta. Alışlagelmişin dışında sürükleyici bir kitap arayanlar için biçilmiş kaftan olduğunu düşünüyorum.

Keyifli okumalar.

HAVVA NUR ERAYDIN
PSİKOLOJİK DANIŞMAN

KAPILARIN DIŞINDA

Kitap Künyesi

Yazar Adı: Wolfgang Borchert

Çevirmen: Behçet Necatigil

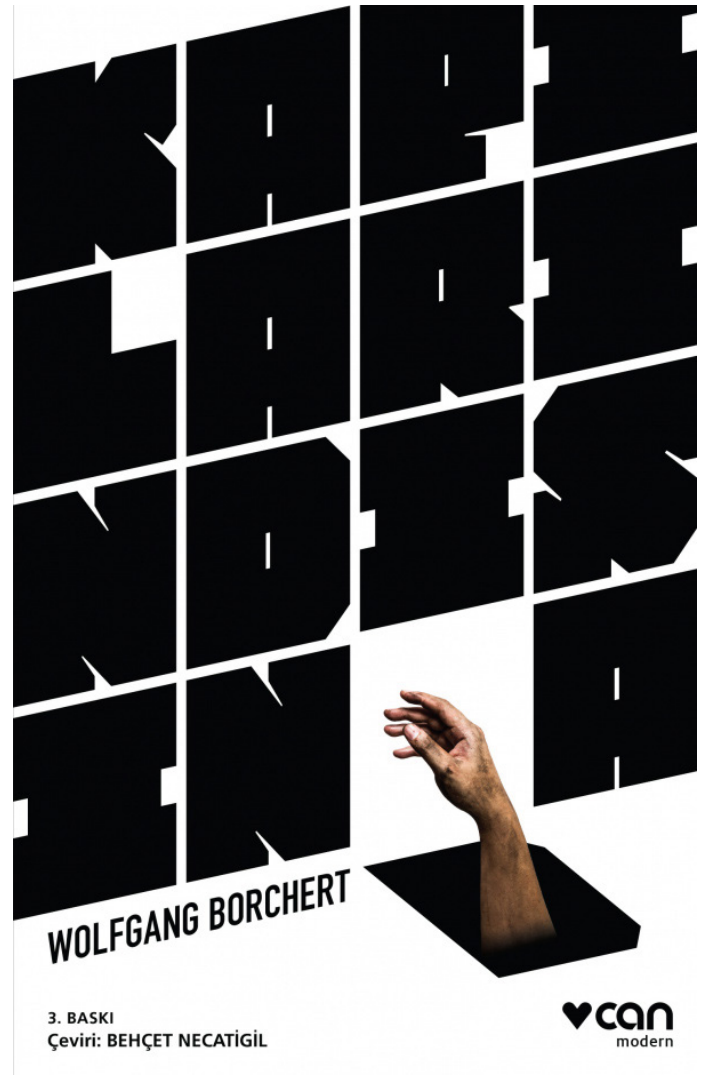
Yayınevi: Can Yayınları

Basım Yeri ve Tarihi: İstanbul, 2017

Sayfa Sayısı: 120

Şair, oyun ve öykü yazarı Wolfgang Borchert 1921'de Hamburg'da doğdu. Gençlik yıllarında bir kitapçıda çıraklık yaptığı ve oyunculuk dersleri aldığı sırada II. Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla silah altına alındı. Irkçılık ve savaş karşıtı düşüncelerinden ötürü tutuklandı. Cezaevindeyken sarılık ve tifo olmasına rağmen cepheye geri gönderildi. Çürüğe ayrılacağı sırada tekrar tutuklandı ve bir süre daha hapis yattı. Savaşın ardından serbest bırakılınca yönetmen yardımcılığı yapmaya başladı fakat hastalığının ağırlaşması sebebiyle tedavi için İsviçre'ye gönderildi. Tedavisi sırasında *Fener, Gece ve Yıldızlar, Karahindiba ve Kapıların Dışında* başta olmak üzere birçok eser ortaya koydu. Tek tiyatro oyunu olan *Kapıların Dışında*'nın sahnelenmesinden bir gün önce, 20 Kasım 1947'de öldü. Ölümünden sonra eserleri birçok dile çevrildi, oyunu birçok kez sahnelendi ve savaşın toplum üzerinde yarattığı yıkıcı etkileri ele alan "Yıkıntı Edebiyatı"nın öncülerinden oldu.

Kapıların Dışında; hiçbir tiyatronun oynamak, hiçbir seyircinin izlemek istemeyeceği bir oyundur. II. Dünya Savaşı'nda Sibiryada görev alıp savaş bittikten sonra memleketine dönen Beckmann adlı bir Alman askerinin yaşadıklarını konu almaktadır. Kitap; bir cenaze servisi müdürünün, Beckmann'ın kendini öldürmek için nehre atlamasını görmesiyle başlamaktadır. Buna şahit olan ihtiyar bir adam ise o genci kurtaramadığı için üzgündür. Bu durumu değiştiremediği ve kimsenin kendisine inanmadığı gerekçeleriyle kendini Allah ile özdeşleştirir. İşinden dolayı kendini ölüm ile özdeşleştiren cenaze servisi müdürü de Ölüm'ün ağzından konuşarak Allah'ı teselli eder. O sırada

aslında boğulmamış, hala hayatta olan Beckmann ise suda Öteki'yi duyar. Peki kimdir bu Öteki? Hem Beckmann'ın hem de her insanın içinde bulunan, insanın iyimser yönü olan iç sesidir. Öteki, Beckmann'ı tekrar yaşamın anlamını bulması için yüreklendirir. Çünkü Beckmann savaştan kaynaklı olarak ruhsal travma yaşamakta, uykuya dalma ve uykuyu sürdürmede güçlüklerle kendini gösteren insomniadan dert yanmakta, hayattan zevk alamamaktadır. Beckmann'ın burada Öteki'yi sanki karşısında gerçek bir insan varmış gibi duyması, onunla konuşması varsanılarının da olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca, isminin gerçekten Beckmann olup olmadığını bilmemesi, kimlik sorunu içinde olması dissosiyatif bozukluk (bilinç, bellek, algı, kimlikte çözülme) yaşıyor olabileceğini düşündürmektedir.

Beckmann, varoluşunda yeniden bir anlam bulabilmek, hayata tutunabilmek için birçok kapıyı çalar. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'ni akla getiren uyku, sevgi, statü, saygınlık gibi konularda bir arayışa girer. Hiçbirinde aradığını bulamaz. Tüm kapılar yüzüne kapanır. O, kapıların dışında kalmıştır. Bu

durum ona dayanılmaz gelir; karőılaőtıđı her insana, umduğunu bulamadığı noktalarda yüzleőtirme yapar. Ardından tüm insanlığa karşı bir katarsis (duygusal boşalım) yaőar. En sonunda kendisi için sadece tek bir kapının açık olduğunu düşünür: ölüm kapısı. Fakat, Öteki onu bundan vazgeçirmeye, yaşamın iyi ve güzel yönlerini göstermeye çalışır. Az önce yaşadıklarının da aslında bir rüyadan ibaret olduğunu söyler. Peki, rüya mıydı yoksa gerçek mi? Öldü mü, yaőadı mı?

Kitaba dair kişisel izlenimim:

Kitap, her ne kadar tiyatro oyunu olarak kaleme alınsa da adeta bir roman gibiydi. Savaş sonrasında hiçbir şeyi bıraktığı gibi bulamayan, kendi de olduğu gibi kalamayan bir gencin yaşadıkları, hayal kırıklıkları çarpıcı bir biçimde yansıtılmıőtı. Yazarın kendisinin de savaşı yaşadığı düşünülürse bu oyunun, hissettiklerinin bir dıőa vurumu olduğu çıkarımı yapılabilir. Savaşın olmadığı; ırkın, üstünlük ya da ötekileőtirme yerine sadece kalıtsal özellikleri ifade ettiği bir dünya dileğiyle, kitapla kalın!

MELİKE GÜMÜŞ
PSİKOLOJİK DANIşMAN

PSIKOLEKTİF+
TİYATRO İNCELEMELERİ

KEŞANLI ALİ DESTANI

Oyunun Yazarı: Haldun TANER

Yöneten: Kazım AKŞAR

Oyuncular: Mete AYHAN, Gonca YAKUT,
Burcu Tutkun ORUÇ

Oyun Süresi: 150 dakika (2 Perde)

Sahne Yeri: Eskişehir Devlet Tiyatrosu

OYUN ÖZETİ:

Oyun; Anadolu'nun varoş ve yoksul bir mahallesinde, Sineklidağ'da geçmektedir. Sineklidağ herkesin kendi halinde yaşamını sürdürdüğü bir yerdir. Halkın kendi halindeki yaşamını bir boşluk olarak değerlendiren bir grup ise bu boşluğu doldurmak adına çeteler oluşturmuştur. Halk, yoksulluk ve çetecilikle mücadele ededursun bir anda namı bütün mahalleyi sarmış anlı şanlı Keşanlı Ali hapisten çıkagelmiştir. Keşanlı Ali'nin halkın ihtiyacını karşılayacak ve boşluğu dolduracak bir lider olduğu kesindir. Toplumun sessiz, zayıf, kendi halinde olana takındığı tavra karşın Keşanlı Ali; korkak otoritesini gösterecek ve ortaya dillere destan müzikal bir oyun çıkacaktır.

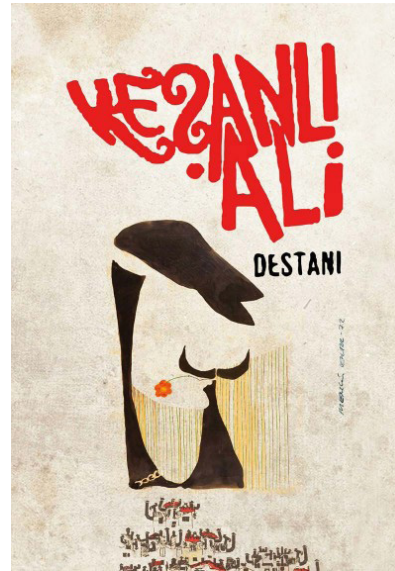
OYUNUN İNCELENMESİ:

Değerli okuyucularımız kimilerine göre epik kimilerine göre komedi oyunu olarak nitelendirilen Keşanlı Ali'nin psikolojik incelemesiyle karşınızdayız. Özellikle içinde bulunduğumuz salgın sürecinde fiziksel hijyenimiz kadar psikolojik hijyenimize de dikkat etmek, iyi oluş düzeyimizi artırmak adına tiyatroya sarılmak çok önemli bir adımdır. Devlet tiyatrolarının sosyal medya platformlarından paylaştığı oyunlar da bu süreçte bizler için bir lütuftur. Bu fırsatı iyi değerlendirmek bizim elimizdedir. Bizlere şans verip bu süreçte yanımızda olduğunuz için siz kıymetli okurlarımıza da sonsuz teşekkürlerimi iletmek istiyorum. Daha fazla uzatmadan dilerseniz oyunun psikolojik tortularını ortaya çıkartalım, iyi okumalar... :)

Haldun Taner'in belki de en çok duyulan oyunu Keşanlı Ali Destanı birçok bilişsel çarpıtmayla karşımıza çıkmaktadır. Bu bilişsel çarpıtmalar hayatın içinden çıkageldiği için oyuna bir gerçeklik katmaktadır. Halk, bilişsel olarak bir lider şablonu çizmiştir. Bu şablonun kriterleri sağlandığı müddetçe lider, halk tarafından sonuna kadar desteklenecektir. Bu noktada bilişsel çarpıtmalardan en yaygın olan

“meli-malı” inancı ortaya çıkmaktadır. Halka göre “lider dediğin adam öldürmelidir” , “lider dediğin bir sözüyle herkesi korkutabilmelidir” , “lider dediğin gerektiğinde müdürünü bile bıçaklayabilmelidir” . Sosyal ahlak kuralları çerçevesinde bu durumu değerlendirirsek halkın ahlak kurallarıyla çeliştiği açıktır. Halk içinde bulunduğu sosyo-kültürel yapı sebebiyle belirtilen tutumun en ahlaki olacağı inancı içerisinde. Bu inançlar “keyfi çıkarsama” yoluyla da daha da kuvvetlenmektedir. Nitekim halk, Keşanlı Ali'yi sevmekte ve onun sevgisiyle gücünü eşdeğer tutmak adına bu inançlara bürünmektedir. Tabii ki belirtilen husus bir zincir gibi “etiketleme” davranışını da çarpıtarak hayata geçirmektedir. Bu etiketleme davranışı Keşanlı Ali'yi kahraman olarak sunarken diğer tüm kişileri aciz ve yardıma muhtaç olarak aktarmaktadır. Bu durum da elbette beraberinde toplumsal sınıflandırmayı getirmektedir. Oyun içerisinde zengin-fakir ayrımı yapılması da bu kanıyı desteklemektedir. Halk tarafından kahraman ilan edilen Keşanlı Ali'ye ait zayıflıklar örtülmekte ve “mantığa bürümeye” yoluyla gerçekçi zemine oturtulmaya çalışılmaktadır. Muhtarlık seçimlerinde röportaj için gelen spikerin Keşanlı Ali'ye ayağındaki aksamanın sebebini sormuş. Keşanlı Ali pot kırarak “ağaçtan düştüm” demiştir. Bunun üzerine halk hep bir ağızdan “Keşanlı Ali tüm vücut şerbetli olduğu için sadece topuğuna kurşun işler” diyerek belirtilen zayıflığı kapatmak istemiştir.

Oyun genel hatlarıyla ele alındığında Carl Rogers'ın belirttiği ideal ve gerçek benlik kavramları sert bir şekilde karşımıza çıkar. Keşanlı Ali'nin aslında silah tutmasını bile bilmemesi, silah tutarken ellerinin titremesi, sesinin otoriter ve korkutucu sesten oldukça uzak olması onun gerçekçi benliğinin yansıtıcılarıdır. Lakin Keşanlı Ali bir şansızlık sonucu işlediği cinayeti ve ardından yine tesadüfen bıçakladığı hapisane müdürü olaylarını halka farklı bir şekilde yansıtarak ideal bir benlik yaratmaktadır. Keşanlı Ali'nin kahramanca tavrı bir yana Keşanlı Ali'nin sevdiği Zilha'nın yaşantısı da belirtilen gerçek-ideal benlik

ayrımını yansıtmaktadır. Nitekim Zilha kendi halinde yaşayan, lüksten ve zarafetten uzak bir yaşantıda kendisini bulan bir karaktere sahiptir. Ancak kendisini “sosyete, zengin” göstermek adına çeşitli denemelerde bulunmakta bu durum da seyircilere keyifli anlar yaşatmaktadır. Gerek Keşanlı Ali’nin durumu gerekse Zilha’nın belirli bir sürecini ifade eden durumu şişirilmiş benlik kavramını çok net bir biçimde açıklar. Belirtilen bu kavram iğne görevi gören olaylar sonucunda sönerek kişi kendi özüne döner. Elbette bu iki benlik (ideal ve gerçek benlik) arasındaki fark ne kadar fazlaysa ve belirtilen öze dönme süreci ne kadar uzun olursa kişinin psikolojik olarak yıpranma olasılığı da o kadar yüksektir. Karakterlerin bu bir nevi sosyal maskelerden geçtiği sıkıntılar oyununda açık bir şekilde gözlemlenmektedir.

-Yazı spoiler içermektedir.-

Oyunun son sahnesi psikolojik açıdan incelenmeye değer bir sahnedir. Nitekim Keşanlı Ali’nin sözde Zilha’nın dayısı Çamur İhsan’ı öldürdüğü için hapse girmesinin ardından halk tarafından kahramanca karşılanması belirli bir grubun hoşuna gitmez. İşverenler tarafından Çamur İhsan’ın gerçek katili Cafer, Keşanlı Ali’yi öldürmek üzere görevlendirilir. Cafer, evlenmeye karar veren Keşanlı Ali ve Zilha’nın kapılarına dayanır. İşte bu noktada Cafer, Keşanlı Ali başta olmak üzere tüm mahalle halkına hakaret içeren söylemlerde bulunur. Hakaret içeren söylemlere karşılık halk hiçbir şey yapmaz ya da yapamaz. Bu durum sosyal psikoloji kavramlarından sosyal kaytarmanın net bir göstergesidir. Nitekim halk öncelikle Keşanlı Ali’den, eğer o müdahalede bulunmaz ise bir başkasından yardım beklemektedir. Yoksa kimse bireysel çaba ile kendi canını tehlikeye atmaz ya da bu tabloda elbet bir yiğit ortaya çıkar :) Tüm bu olayların ardından Keşanlı Ali korksa da

Cafer ile dövüşmek üzere dışarı çıkar. İşte bu noktada “kendini gerçekleştiren kehanet” teorisi ortaya çıkmaktadır. İnandığımız şeyin farkında olarak ya da olmayarak davranışlarımıza yansıdığı, bu yansımanın da çevremizdekiler tarafından yine farkında olarak ya da olmayarak algılandığı ve onların da davranışlarını bizim beklentilerimiz doğrultusunda şekillendirildiğini ön gören sosyal psikoloji teorisi olarak tanımlanan bu kavram oyunda Keşanlı Ali’nin Cafer’i öldürmesiyle kendini göstermektedir. Katılmış gibi bir tutum sergileyen Keşanlı Ali artık gerçek bir katildir.

OYUN HAKKINDA KİŞİSEL İZLENİM:

Oyun ; ışık, müzik ve dekor anlamında değerlendirildiğinde her bir kategoride yer alan ekibi gerçekten kutlamak gerekir. Nitekim son derece başarılı işler çıkarmışlar. Bunun yanında bütün bu efektlerin dengeli ve uyum içerisinde gerçekleşmesi de büyük bir emeğin ürünü. Bunun yanında oyuncular karakterlerin yapısına gayet uygun ve oyunun içeriğini yansıtacak türden bir oyunculuk sergilemişler. Oyuncuları da bu noktada kutlamak gerekir. Bu tür müzikal oyunların en zor yanı hareketlerin, müziğin ve ses tonuyla içeriğin senkronizasyonunu sağlamaktır. Bu bağlamda da oyuncuların başarılı bir performans sergilediklerini belirtmek gerekir. Özetle birçok ölçüt bakımından son derece başarılı bir müzikal dram oyunu ortaya çıkarılmış. Bu arada incelenen oyun; sosyal medya platformlarından erişime açıktır, izlenebilir ancak bu noktada bir kötü haberim var maalesef. Belirtilen oyunun internet üzerindeki Eskişehir Devlet Tiyatrosu versiyonu ses bakımından oldukça başarısız bir kayıt içermektedir. Bu durum sizlerin odaklanmanızı ve oyunu anlamınızı zorlaştırabilir. Umarım bu zorlu sürecin ardından bulunduğunuz ile ilgili oyun gelir ve keyifle izleme ayrıcalığına erişirsiniz. Herkese sağlıklı günler diliyorum. Esen kalınız :)

AHMET ALAKUŞ
PSİKOLOJİK DANIŞMAN

AKIL DEFTERİ

Oyunun Yazarı: Jean-Claude CARRIÈRE

Çeviren: Esen ÖZMAN

Yöneten: Batuhan KOZANOĞLU

Oyuncular: Serenay İDUĞ, Sercan ŞEKERCİ

Oyun Süresi: 1 saat 11 dakika

Sahne Yeri: Reşat Nuri Tiyatrosu

Sezon: 2017-2018

Ellerinize çizdiğiniz sınırları aşan, kendi koyduğunuz kuralları ihlal eden ve bütün bildiklerinizin yerle yeksan olmasına sebep olan biri hayatınıza dalırsa ne yapardınız? Ve bu kişi içinizdeki bazı korkularınızla, geçmişinizle yüzleşmenize sebep olursa?

Suzanne ve Jean-Jacques Ferrand ikilisinin üç gün süren aynı çatı altında birbirlerine yönelttikleri içsel sorularla kadın-erkek çatışmasını gözler önüne sererken, öte yandan insan denen varlığın kaçtıklarının günün birinde yerin altından filizlenebileceği mesajını da bizlere bu oyun veriyor. Peki bu mesaja cevabımız ne olacak?

-Yazı spoiler içermektedir.-

Oyun bir sabah uykusundan yeni uyanmış adamın evine elinde valiziyle açık bırakılmış kapı aralığından bir kadının girmesiyle başlar. Hayatını belli bir düzen çerçevesinde idame ettiren Ferrand'ın gidecek evi olmayan Suzanne ile savaşı daha ilk dakikalarda başlamıştır. Ferrand kuralları olan, aşırı düzenli olma özelliği ile Freud'un anal döneminde fiksasyon yaşamış olduğunu ve anal kişilik özelliğine sahip olduğunu akıllara getirmektedir. Öyle ki bir kadının evinde birkaç saatliğine kalma ihtimali bile düzeninin bozulma korkusunu yaşatmaktadır.

Suzanne'nin evde bir defter bulması ile oyunun seyri değişir. Oyuna adını vermiş olan bu akıl defteri, Ferrand'ın cinsel birliktelik yaşadığı kadınların fotoğraflarını ve dış görünüşlerini detayları ile birlikte içermektedir. Hayatına giren kadınlar konusunda hafızasının zayıf olması sebebi ile böyle bir defter tuttuğunu ifade etmesi Ferrand'ın savunma mekanizmalarından 'mantığa bürünme' yöntemini kullandığını göstermektedir. Bu sebeple acınılacak yalnızlığı ile yüzleşmekten kaçması yine savunma mekanizmalarından 'bastırma' yöntemini kullanarak bir kanıt niteliğinde olması adına bu akıl defterine

yazdığı, deftere yazmadığı aşık olduğu kadınları 'inkar' mekanizması kullanarak yok sayma eğiliminde olduğu apaçık ortadadır.

Ferrand karakterinin geçmişinde, özellikle ergenlik çağında özgüven eksikliği yaşayan birey olması Freud'a göre oral dönem fiksasyonu yaşamış olabileceğini akıllara getirmektedir. Dolayısıyla çocukluğunda derin iz bırakmış bu özgüven eksikliğinin olgunluk çağında cinsel birliktelik yoluyla tamamlamaya çalışması ve bu cinsel ilişkilerini kanıt olarak defterde toplaması, kendinde gördüğü eksikliği yok sayma çabasını ortaya koymaktadır. Arzularına ket vurmaması ve isteklerini hemen karşılama karşılamaya çalışması söz konusu karakterin idin egemenliğinde olduğunu göstermektedir.

Geçirilen vakit arttıkça Ferrand'ın tüm alışkanlıklarını bozduğu, düzenini yıkan bir kadın olan Suzanne ile kurduğu duygusal bağ kronikleşmiş yalnızlığına son verme ışığı yakmış olsa da, Suzanne için aynı cümleler geçerliliğini yitirmektedir. Aldığı evlilik teklifi karşısında evlilikten kaçtığı, düşüncesini bile ölüm gibi gören Suzanne'nin, Bowbly'nin bağlanma kuramından kaçınan bağlanma geliştirmiş olabileceğini, karakterin hem bağlanamaması hem de başkasının kendisine bağlanmasına tahammül

edememesi sebepleri ile kendini göstermektedir.

Suzanne'nin kendisi için söylediği 'arkasında 30 işe yaramaz yıl bırakmış olduğu' cümlesini Viktor Frankl'ın yaşamın koşullardan bağımsız olarak son nefese kadar keşfedilecek anlamlar sunduğu öğretisi ile ele alacak olursak söz konusu karakterin yaşamın amacına ulaşmamış olduğu sonucuna bizleri götürmektedir.

Oyuna İlişkin Kişisel İzlenimlerim

Başlarda akıcı şekilde geçerken sonlara doğru akışın yavaşlaması seyirciyi sıkabileceği durumunu oyunun olumsuz yönü olarak ele almaktayım. Oyunun bir sonuca bağlanmamış olması oyunu tipik sonlardan ayırdığını, oyun bitiminde gelişecek olayları seyircinin hayal gücüne bırakması dikkatimi çeken en önemli ve benim nezdinde olumlu bir unsurdur.

Ve son olarak geçmişte derinlerde yaşadığımız duyguların ilişkilerimize yansımaları oyunun çok güzel bir şekilde işlediği kanaatinde olmakta birlikte ilişkilerimizi gözden geçirme olanağı veren bu oyunu izlemenizi tavsiye ederim. Sevgiyle kalın...

Yazar olma
hayalim ve iddiam
hiç yoktu.

SAYI 8

PSİKOLEKTİF+

AĞUSTOS-2020